

Kazatelovo CARPE DIEM

Nemáme pod kontrolou časy. Jen sledujeme, jak se mění různé časy. Naše konání nám není schopno zajistit budoucí dobro. Navíc nejsme schopni postihnout ani Boží dílo a nakonec umíráme. Jak žít s tímto vědomím?

KAZATEL 3 - VŠECHNO MÁ SVŮJ ČAS
JAN ASSZONYI

CARPE DIEM JAKO VDĚČNÁ ODEZVA

DŮRAZ NA ŽIVOT V PŘÍTOMNOSTI

aneb JAK ŽÍT, KDYŽ NEMÁME POD KONTROLOU ČASY

| Kazatel 3 | Mt 6 |

Introitus

Davidův. K tobě, Hospodine, pozvedám svou duši, 2 v tebe doufám, Bože můj,
4 Dej mi poznat svoje cesty, Hospodine, uč mě chodit po svých stezkách.
(Žalmy 25:1)

Kající píseň – KK 459

1. **V pokoře srdce svého** | přicházím, Pane, k tobě: |
posilniž, prosím, mdlého, | by nekles v světa zlobě!
2. **Neumím nést tíž kříže,** | jsou slabá bedra moje, |
duši mou svět jen víže, | plna jest nepokoje.
3. **Kolkolem zlo se vzdám,** | hříšnosti strast se množí, |
vůle má též se zdráhá | přesvaté vůli Boží.
4. **Bídny já člověk v těle!** | Tys světlem však a mocí, |
musil bych zhynout cele, | Kriste, bez tvé pomoci.
5. **Pomoz ty, pomoz, Pane!** | Pokorně prosím tebe. |
Mír tvůj když duši vane, | okouší zde již nebe.

Modlitba

Ž 18,31-35

Boží cesta je dokonalá, Hospodinovo slovo, tříbené ohněm, štítem je všem,
kdo se k němu utíkají. Neboť kdo je Bohem kromě Hospodina, kdo je skálou
kromě našeho Boha?

Bůh, který mě opásává silou, činí mé chování dokonalým, mým nohám dal hbitost jako nohám laní a postavil mě na výšiny, mé ruce vycvičil k boji a mé paže k napínání bronzového luku.

Hospodin je záštita mého života. Hospodine, tvá pravice mě podpírá.

Otevři mé oči, Pane, ať pozoruji divy tvého zákona. Amen

Oslavná píseň – KK 37 Tobě, Bože, chvála (+ děti do besídky)

Ref: Tobě, Bože chvála, ať tvému jménu zní. Pouze jméno tvé je nejvyšší.

1. Slunce, měsíc v dáli, hvězdy, andělé, ať vždy Boha chválí nebe stvořené.
+ Ref
2. Vše co v zemi bývá: oheň, déšť i sníh, Boží jméno vzývá, jméno z nejvyšších.
+ Ref
3. Ať se k nebi dívá poddaný či král, kéž životem zpívá Bohu píseň chval.
+ Ref

Čtení Bible – Kazatel 3

1 Všechno má určenou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas:

2 Je čas rození i čas umírání, čas sázet i čas trhat;

3 je čas zabíjet i čas léčit, čas bořit i čas budovat;

4 je čas plakat i čas smát se, čas truchlit i čas poskakovat;

5 je čas kameny rozhazovat i čas kameny sbírat, čas objímat i čas objímání zanechat;

6 je čas hledat i čas ztrácet, čas opatrovat i čas odhazovat;

7 je čas roztrhávat i čas sešít, čas mlčet i čas mluvit;

8 je čas milovat i čas nenávidět, čas boje i čas pokoje.

9 Jaký užitek má ten, kdo pracuje, ze všeho svého pachtění? 10 Viděl jsem lopotu, kterou Bůh uložil lidským synům, a tak se lopotí.

11 On všechno učinil krásně a v pravý čas, lidem dal do srdce i touhu po věčnosti, jenže člověk nevystihne začátek ani konec díla, jež Bůh koná.

12 **Poznal jsem**, že není pro něho nic lepšího, než se radovat a konat v životě dobro. 13 A tak je tomu s každým člověkem: to, že jí a pije a okusí při veškerém svém pachtění dobrých věcí, je dar Boží.

14 **Poznal jsem**, že vše, co činí Bůh, zůstává navěky; nic k tomu nelze přidat ani z toho ubrat. A Bůh to učinil, aby lidé žili v bázni před ním. 15 Co se děje, bylo odedávna, a co bude, i to bylo; a Bůh vyhledává, co zašlo.

16 **Dále jsem pod sluncem viděl**: na místě práva - svévole, na místě spravedlnosti - svévole.

17 Řekl jsem si v srdci: Spravedlivého i svévolníka bude soudit Bůh, nastane čas soudu nad vším děním, nad vším, co se koná.

18 Řekl jsem si v srdci: To se stane kvůli synům lidským, aby je Bůh třibil, aby nahlédli, že je to s nimi jako se zvířaty.

19 Vždyť úděl synů lidských a úděl zvířat je stejný: Jedni jako druzí umírají, jejich duch je stejný, člověk nemá žádnou přednost před zvířaty, neboť všechno pomíjí. 20 Vše spěje k jednomu místu, všechno vzniklo z prachu a vše se v prach navrací.

21 Kdo ví, zda duch lidských synů stoupá vzhůru a duch zvířat sestupuje dolů k zemi?

22 **Shledal jsem**, že není nic lepšího, než když se člověk raduje z toho, co koná, neboť to je jeho podíl. Kdo mu dá nahlédnout, co se stane po něm?

Kázání

Kazatel je bohatý a mocný člověk, který si může dovolit to, co málokdo z nás. Jeho bohatství a moc ho ovšem neošálily. Hledá skutečné životní štěstí, o němž má za to, že vyplyne z nalezení ze smyslu života. A tak ledacos vyzkouší (viz minule; Kaz 2), dívá se kolem sebe a přemýšlí nad tím, co vidí. Na co ukazuje to, co vidí? K čemu má směřovat své úsilí, v čem má hledat radost a potěšení s ohledem na pomíjivost života?

Pasáž o časech patří mezi nejznámější Kazatelovy výroky. Mimo jiné ji v 60. letech minulého století proslavila píseň Peta Segera „Turn! Turn! Turn!“ (V českém jazyce „Všelická věc má svůj čas“).

1. Pozorování časů

Prvních osm veršů, v nichž máme popsány časy a období v jejich kontrastech, tvoří *konstatování*. Tak to v životě prostě je – jednou je to tak, jindy onak. V Kazatelově snůšce časů a období stěží najdeme nějaký řád či vývoj od jednoho k druhému, nějakou následnost. Jediné, co můžeme vysledovat, je právě a jenom to, že jednou přijde jedno období, a pak jiné. V dějinách se střídají různá období. A zdá se, že Kazatel, byť by asi chtěl, k tomu víc dodat nemůže.

2. Nad časy nemáme kontrolu

Možná by Kazatel chtěl dodat něco v tom smyslu, že chceme-li prožívat dobré časy, pak je to možné za těch a těch podmínek. Jinými slovy řečeno, že je v naší moci mít časy jaksi pod kontrolu a zajistit si budoucnost svými činy, svými postoji a jednáním. A to je přesně ta iluze, kterou Kazatel vyvrací. Různé časy a období života přicházejí, a my nevíme kdy, proč a jak. *Nejsme schopni manipulovat s přítomností ve prospěch budoucnosti* svými činy, ať jsou pokoutné anebo upřímné. Můžeme jenom sledovat, jak přicházejí a jak se mění.

Lidé, jak řekne Kazatel, se *lopotí*, a v onom slově „lopotí“ odhaluje iluzi o tom, že si svým dílem mohou zajistit pokoj a štěstí. Spravedlivému jeho spravedlnost nezajistí automaticky dobrou budoucnost, dobré časy. Naopak, svévolník a bezbožník, zdá se, prosperuje. Jejich pozemský úděl pak nakonec bude stejný – oba zemřou. A co víc, není-li v posledu rozdíl mezi údělem spravedlivého a svévolníka, kazatel řekne – jaksi extrémně silně, že dokonce není rozdílu mezi údělem člověka a zvířete! Jakoby chtěl povědět, že mám v čemsi blíž zvířeti, než k Bohu.

„Vždyť úděl synů lidských a úděl zvířat je stejný: Jedni jako druzí umírají, jejich duch je stejný, člověk nemá žádnou přednost před zvířaty, neboť všechno pomijí. Vše spěje k jednomu místu, všechno vzniklo z prachu a vše se v prach navrácí. Kdo ví, zda duch lidských synů stoupá vzhůru a duch zvířat sestupuje dolů k zemi?“ (3,19-21).

3. Nejistá věčnost

Král Šalomoun se jako SZ kazatel při tom všem *odvází cudně pomyslet na věčnost*: „*Kdo ví, zda duch lidských synů stoupá vzhůru a duch zvířat sestupuje dolů k zemi?*“ V ní (ve věčnosti) hledá jakousi útěchu anebo smysl lidského pachtění. Vnímá ji ve své duši, je tam. Ano, Stvořitel vložil do srdce člověka touhu po věčnosti (3,11), touhu po něčem trvajícím a nepomíjejícím, a tak se Šalomoun odvází k útěše, že spravedlivého i svévolníka přece jenom jednou bude soudit Bůh, a tedy že se vyplatí žít spravedlivě. *Přesto ale pomýšlení na věčnost*, která je pro krále dosti nejistá, nepřináší zásadní odpověď na hledání smyslu lidského života a štěstí; nepřináší útěchu.

Pozn. na okraj: Naše novozákonní povědomí o věčnosti, která je pro nás připravena jako domov, nám umožňuje přece jenom jinou perspektivu. Naděje věčného života přináší silnější motivaci k životu. Vraťme se ale ke SZ kazateli a k tomu, k čemu došel on.

4. Jak žít? Carpe Diem po biblicku!

Jak se postavit k životu, v němž je iluzorní si myslet, že ho můžeme dostat pod kontrolu? Jak se postavit k životu, když i věčnost se zdá být nejistá jakkoli v srdci touhu po ní nalézáme? K jakému poznání došel Kazatel?

Dalo by se to povědět dosti provokativním latinským rčením, které pověděl římský básník Horatius v první knize sbírky Óda: „*Carpe Diem!*“ – „*(Vy)Užívej (si) dne!*“ Horatiova báseň přitom není nepodobná Kazatelovu přemýšlení:

Leuconoe, neptej se, je zakázáno vědět, jaký konec přichystá Bůh mně či tobě. Nezahrávej si ani s Babylonskou věštbou. Lepší je smířit se prostě s tím, co ti život přichystá.

Ať prožiješ ještě několik zim anebo ti Jupiter daruje tu poslední, která teď omývá skály na pobřeží vlnami Tyrhénského moře – buď prozíravý, napij se vína. Omez vlastní přání na krátký čas. Jen co si povídáme, nepřející čas nám utíká pryč. Využij dne (carpe diem) a důvěřuj, jak nejméně můžeš, v budoucnost.

SZ Kazatel - král Šalomoun - to řekne takto:

„Poznal jsem, že není pro něho nic lepšího, než se radovat a konat v životě dobro. A tak je tomu s každým člověkem: to, že jí a pije a okusí při veškerém svém pachtění dobrých věcí, je dar Boží. Poznal jsem, že vše, co činí Bůh, zůstává navěky; nic k tomu nelze přidat ani z toho ubrat. A Bůh to učinil, aby lidé žili v bázni před ním.“
(Kaz 3,12-14).

Kazatel nakonec dochází k poznání, že *je potřeba se soustředit na přítomnost každého dne a prožít každý den v plnosti*. Skutečně se před námi otvírá jakési biblické „*carpe diem*.“ Nejde o povzbuzení k jakémusi bezuzdnému vyhovění vlastním choutkám tváří tvář pomíjivosti. *Jde o radostné objetí a využívání každodennosti, která k nám přichází jako Boží dar*. Biblické *carpe diem* počítá s Bohem, počítá s etikou, počítá se spravedlností. Kdybychom se měli pokusit shrnout Šalomounovu radu a povzbuzení k životu v přítomnosti, k hledání radosti v přítomnosti - jeho *carpe diem*, pak se v tomto shrnutí objeví *tyto momenty*:

- (1) Mé dílo/konání mi neumožní získat kontrolu nad časy a obdobími, ale je zde Bůh, jež koná své dílo. Božím darem pro mě je přítomnost!

Poznal jsem, že vše, co činí Bůh, zůstává navěky; nic k tomu nelze přidat ani z toho ubrat. A Bůh to učinil, aby lidé žili v bázni před ním. (3,14)

Boží dílo nejsme schopni pojmout - jeho začátek ani konec. Jestli ale něco můžeme - a k tomu jsem pozváni - pak je to účast na Božím díle, tady a teď. Jsme-li spojeni vírou s Bohem, pak stačí, že časy a období má pod kontrolou On sám. Život v Boží bázni, *důvěra v Boha a účast na jeho díle*, to je správná reakce na realitu limitů „bytí člověkem“. To je dobrý základ pro život v přítomnosti.

- (2) Další moment biblického *carpe diem*: *Naplnění života* (smyslu života) *docházím skrze konání dobra* v přítomnosti. „Není nic lepšího, než konat v životě dobro.“ V konání dobra (*ne v pokusech zajistit sebe; ne v hromadění; ne ve starostech*) našel kazatel štěstí (viz: NZ „*V konání dobra neumdlévejme*“; Ga 6,9). Dobro (spravedlnost), o

kterém je přítom řeč, je zaměřeno spíš na druhé, než na sebe. Bůh bude jednou soudit spravedlivého i svévolníka.

- (3) **Radost** z přítomného užitku: „*A tak je tomu s každým člověkem: to, že jí a pije a okusí při veškerém svém pachtění dobrých věcí, je dar Boží.*“ (3,13).
- (4) **Naděje na věčnost.** To, co Šalomoun tušil, že totiž je věčnost, my dnes víme. Svědčí nám o tom evangelium. Naše pomíjivost má své meze – je jaksi limitovaná. Je pouze pozemská. Vírou v Krista máme podíl na věčném životě. Zrno věčnosti, které do nás bylo zaseto, v Kristu nalézá skrze víru vhodné prostředí pro rozvoj. Klíčí a roste, až jednou vyrostе.
- (5) Posledním momentem, který patří k biblickému *carpe diem*, je **vědomí toho, že Hospodin bude jednou soudit** spravedlivého i svévolníka.

5. Závěr

Carpe diem patří k biblické moudrosti vztahující se k životu. Nemá být bezuzdnou odpovědí na pomíjivost života. Má svou hodnotu v důvěře a účasti na Božím díle, v konání dobra a v radosti z denních Božích darů.

Člověk je vždy v **nebezpečí** toho, že žije **příliš minulostí** nebo **budoucností**, ať už se na něco v budoucnosti těší anebo z ní má strach. **Kazatel nás kotví do přítomnosti.** Zdá se, že právě toto je umění křesťanského života. Žít radostně, plně a spravedlivě v přítomnosti. Evangelium Pána Ježíše nám k tomuto dodá, že takový život má věčnou perspektivu, a proto si na závěr připomeňme jeho slovo z Kázání na hoře. Spolu se SZ Kazatelem nás směřuje do plného života v přítomnosti:

Nemějte starost a neříkejte: co budeme jíst? Co budeme pít? Co si budeme oblékat? Po tom všem se shánějí pohané. Váš nebeský Otec přece ví, že to všechno potřebujete. Hleďte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno. Nedělejte si tedy starosti o zítřek; zítřek bude mít své starosti. Každý den má dost na svém trápení. (Matouš 6,31-34)

Poslání a požehnání

Poslání: Nemějte starost a neříkejte: co budeme jíst? Co budeme pít? Co si budeme oblékat? 32 Po tom všem se shánějí pohané. Váš nebeský Otec přece ví, že to všechno potřebujete. 33 Hledejte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno. 34 Nedělejte si tedy starosti o zítřek; zítřek bude mít své starosti. Každý den má dost na svém trápení. (Matouš 6,31-34)

Požehnání: Vlídnost Panovníka, Boha našeho, buď s námi. Upevni nám dílo našich rukou, dílo našich rukou učiň pevným! (Ž 90,17)